

ביאור הדף מסכת שבועות דף י"ז

הסתפק רבא האם דין שהייה במקדש בטומאה נאמר דווקא כדי לחייב את השוהה במקדש קרבן בטומאה, אבל אדם טמא שנכנס למקדש במזיד חייב מלקות מיד, ואפילו אם לא שהה, או שכפי שנאמר דין שהייה בפנים לקרבן, כך נאמר הדין שהייה למלקות. ונשאר הגמרא בתיקו.

עוד הסתפק רבא באדם טמא שתלה עצמו באוויר העזרה, שבאופן כזה אינו יכול להשתחוות, האם מה שמחייבו זה רק שהייה שיכול להשתחוות בה, וכאן כיון שלא יכול להשתחוות פטור על שהייה, או שכיון ששהה שיעור זמן של התחוויה חייב אפילו אם לא היה המקום ראוי להשתחויה. ונשאר הגמרא בתיקו.

הסתפק רב אשי מה הדין באדם שטימא עצמו במזיד בעזרה, אבל לא שהה כדי השתחויה אלא מיד יצא, האם חייב או לא, וצדדי הספק, האם מה שצריך שיעור שהייה זה רק באונס, אבל במזיד אפילו פחות משיעור שהייה חייב, או ששיעור שהייה נאמר בכל חיוב של טומאה בעזרה בין בשוגג ובין במזיד, ונשאר הגמרא בתיקו.

עוד הסתפק רב אשי בנזיר שנטמא בקבר באונס, והתרו בו שיצא ממקום הטומאה ולא יצא מיד, אבל יצא אחרי פחות משיעור השתחויה, האם חייב מלקות או לא, וצדדי הספק האם מה שנאמר דין שהייה בטומאה, נאמר לגבי כל **אנוס** שהתגלה לו שהוא טמא, ולכן אף נזיר כדי לחייבו מלקות על הטומאה צריך שישנה במקום הטומאה שיעור השתחויה, או שרק לגבי טומאה **במקדש** נאמר שיעור השתחויה, ואילו לגבי נזיר אפילו אם שהה פחות משיעור השתחויה חייב מלקות.

במשנה התבאר שאדם שהיה במקדש ונטמא, אם יצא בדרך ארוכה חייב קרבן ואם יצא בקצרה פטור. **ואמר** רבא שאם אדם יוצא בדרך קצרה הוא פטור אפילו אם הלך עקב בצד גודל ואפילו בנחת כל היום כולו. **והסתפק** רבא אם שהה בכל פעם מעט, ולא שהה שהייה אחת כדי שיעור התשחויה, האם שהייות מצטרפות יחד לחייבו קרבן או לא.

שואלת הגמרא שאם לדעת רבא אדם שיצא מהעזרה בנחת כל היום כולו פטור, רואים שהשהייות לא מצטרפות לחייבו קרבן. ודוחה הגמרא שמה שרבא אמר שאדם יכול לצאת בנחת, זה רק אם לא שהה כלל, אלא כל הזמן הלך, אלא שהלך לאט. ורבא הסתפק אם שהה כמה פעמים פחות משיעור האם שהייות מצטרפות.

שאל אביי את רבה מה הדין באדם שנטמא בעזרה, ויצא מהעזרה בדרך הארוכה, אלא שהלך בה מהר והצליח לצאת בשיעור הזמן שהיה לוקח לו אם היה יוצא בדרך הקצרה, האם חייב קרבן או לא.

וצדדי הספק, האם מה שמחייבו קרבן זה שיעור הזמן של הדרך הארוכה, וממילא אם הלך את השיעור רק של הקצרה חייב, או שמה שמחייבו זה מה שהלך בדרך הארוכה, ולכן בכל מקרה אם הלך בדרך הארוכה חייב.

והשיב לו רבה שלא נתנה ארוכה להידחות אצלו, וכלומר שבשום אופן לא הותר לו ללכת בארוכה ואפילו אם רץ.

והקשה ר' זירא על רבה שלפי דבריו שאדם שהלך בדרך הארוכה חייב אפילו אם רץ אותה כך שהלך אותה באותו הזמן שהיה לוקח לו אם היה הולך בדרך הקצרה, יוצא שכל כהן ששהה בבית המקדש תמיד יהיה חייב כרת. **והרי** יש דין שכהן שעבד עבודה בטומאה במקדש חייב מיתה בידי שמים, ולפי רבה יוצא שלא יתכן אופן שכהן טמא שעבד עבודה יהיה חייב מיתה בידי שמים ולא כרת, כי תמיד הוא יהיה חייב כרת על מה ששהה בבית המקדש בטומאה.

ומבאר הגמרא שלולי דברי רבה הייתה אפשרות שכהן יהיה חייב מיתה, אם הוא נטמא במקדש, ושהה ועשה את העבודה, אבל לאחר מכן רץ בכל כוחו ויצא מהמקדש, כך שלמעשה הזמן שלקח לו לצאת מהמקדש היה אותו הזמן שהיה לוקח לו אם היה יוצא מיד כשנטמא שאז הוא פטור מכרת על שהייה, וחייב רק על העבודה שעבד באותו הזמן מיתה בידי שמים, כדין טמא שעבד עבודה.

אבל לדעת רבה שתמיד חייב על השהייה, ממילא בכל פעם ששוהה ועובד עבודה הוא כבר חייב כרת, ולא יתכן לעולם מקרה של כהן שחייב רק מיתה בידי שמים בלא כרת.

עמוד ב'

ותירץ אב"י שמדובר שהכהן שהה ועבד עבודה קצרה, שהיא הפיכת האברים שעל המזבח, ומיד יצא מהמקדש, שכיון שהיה עבודה קצרה, שזמנה פחות מכדי שהייה של השתחויה, לכן הוא לא חייב כרת על השהייה אלא רק על העבודה בטומאה.

וכפי שאמר רב הונא שזר שהפך באברים שעל המזבח חייב מיתה, כי מה שמקרב את עיכולם מספיק כדי להיחשב כעבודה, וממילא אף הכהן שעשה זאת בטומאה חייב מיתה כדין העובד בטומאה.

ומביאה הגמרא את הדין הזה שאמר רב הונא שזר שהפך באברים שעל המזבח חייב מיתה, ודנה הגמרא באיזה אופן מדובר, שאם מדובר באופן שאם הוא לא היה הופך האברים לא היו מתעכלים ועכשיו כן, וודאי שחייב, כי גרם לעיכולם על המזבח, ואם מדובר באופן שאף לולי מעשיו האברים היו מתעכלים, מדוע הוא חייב, הרי לא עשה כלום.

ומבארת הגמרא שמדובר באופן שלולי מעשיו הם היו מתעכלים בלאחר ב' שעות, ובמה שהפכם הם יתעכלו מהר יותר בשעה אחת, ולימד רב הונא שאף לקרב את עיכולם נחשב עבודה.

מביאה הגמרא שאמר ר' אושעיא שהוא רוצה לומר דין אלא שהוא מפחד מחבריו כיצד יגיבו על הדין הזה שהוא רוצה לומר. והדין הוא שאדם שנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו, וכלומר הולך אחורה כשגבו לכיוון הבית עד שנכנס חלק מגופו לבית, ואפילו כולו נכנס חוץ מחוטמו טהור. ולומד זאת ר' אושעיא מהפסוק "והבא אל הבית", שמה שאמרה התורה שהבא אל הבית יטמא זה דווקא אם בא דרך ביאה, ולא אדם שהולך דרך אחוריו שאין זה דרך ביאה לבית.

ואמנם הסיבה שחשש ר' אושעיא לומר זאת לחבריו, היא כיון שחשש שהם יקשו עליו שאם התורה אמרה שרק אדם שבא דרך ביאה נטמא, אף אדם שנכנס כולו דרך אחוריו יהיה טהור.

אך תירץ רבא את הקושיא שהסיבה שאדם שנכנס כולו לבית טמא, אפילו אם נכנס שלא כדרך ביאה, היא כיוון שהוא לא גרוע יותר מכלים שהיו בבית כבר לפני שנטמא שהם לא באו אל הבית כלל מאז שנטמא, ולמרות זאת הם טמאים שהרי נאמר בפסוק שצריך להוציא את הכלים לפני שמגיע הכהן כדי ש"לא יטמא כל אשר בבית", ורואים שמי שכבר כולו בבית תמיד נטמא.

ומביאה הגמרא ברייתא כדברי ר' אושעיא שהיכן שנאמרה לשון ביאה, רק דרך ביאה אסרה התורה, כי שנינו בברייתא "שבגגות של בית המקדש אין אוכלים שם קדשי קדשים ואין שוחטים שם קדשים קלים וטמא שנכנס דרך גגות להיכל פטור שנאמר "ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה".

במשנה נאמר על הדין שאדם שנטמא במקדש ולא שהה כדי השתחויה פטור, שזו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה. ואז הביאה הגמרא מצוות עשה בנידה שחייבים עליה. ומבאר ת הגמרא היכן אמרנו שיש מצוות עשה במקדש שאין חייבים עליה, ובנידה שחייבים עליה, שכעת המשנה מפרטת אותם, ששנינו זאת במשנה בהוריות, שאין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש, ואין מביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש, אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה, ומביאים אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה. ועל זה אמרה המשנה כאן שזו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה, ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה אם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד, חייב, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו.

וכעת דנה הגמרא על מה שהתבאר במשנה שאדם שהיה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד, חייב, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו. ואב"י בשם ר' חייא בר רב שכוונת המשנה שהוא חייב שתיים, כל כניסתו ועל פרישתו, וכן אמר רבא בשם רב שמואל בר שבא שאמר בשם רב הונא שחייב שתיים.